

Jedno z nejznámějších Brahmsových děl je dedikováno princezně Anně Pruské, již nadchli jeho provedením v podobě sonáty autor se Schumannovou. Jde o myšlenkově kompaktní celek, vystavěný na klasickém čtyřvětém půdorysu. Sonátová forma *Allegro non troppo* vyrůstá z tří tematických oblastí expozice. Dnes ikonické hlavní téma po zdrženlivém zaznění v unisonu propukne v plné síle. Vedlejší téma, podkládané stálými triolovými figuracemi, se rozkládá na poměrně rozlehlé ploše, zejména oproti stručné závěrečné oblasti tanečního rázu. Mezi svými sousedy vystupuje lyricky roztožená druhá věta nejen svou náladou, ale též průzračnější fakturou plnou sladkých paralelních tercií a sext. Tři kratší, snadno odlišitelná témata zahajují trojdielné, silně rytmické až pochodové Scherzo, jehož každý díl se rovněž člení trojmo. Před návratem toho prvního zazní ještě kontrastní *Trio*. Introdukce ve znamení tesklivých smyčců pouze připravuje energický nástup expozice *Finale*, spojujícího rysy sonátové formy o třech tematických oblastech a ronda. Celek věty poté uzavírá koda nanejvýš vypjatého výrazu.

Daniel Šniežek

Markéta Prudilová je studentkou pátého ročníku na Konzervatoři Brno, kde studuje violoncello u Davida Hrubého. Svá studia violoncella započala na ZUŠ Františka Jílka, jejíž studium úspěšně absolvovala sólově s orchestrem Mladých brněnských symfoniků. Na podzim roku 2022 se účastnila Soutěžní přehlídky konzervatoří a hudebních gymnázií, kde získala čestné uznání.

Anežka Nováková absolvovala brněnskou konzervatoř, bakalářský program Katedry jazzu JAMU a v současné době je posluchačkou Katedry bicích nástrojů tamtéž. Má za sebou několik sólových vystoupení např. s Janáčkovou filharmonií Ostrava a Janáčkovým akademickým orchestrem. Je členkou operního orchestru Národního divadla

Brno a pravidelně spolupracuje i s dalšími profesionálními ansámblly jako Brno Contemporary Orchestra, Ostrava New Orchestra, Ensemble Spectrum, Moravia Brass Band nebo SOSR.

Ariana Suleiman Shakh absolvovala Musorgského hudební učiliště v Petrohradě, obor hra na violu. V současné době studuje 2. ročník bakalářského studia na Janáčkově akademii múzických umění v Brně pod vedením Jana Řezníčka. V září 2023 se stala členkou violové sekce orchestru Národního divadla Brno.

Členy Orchestrální akademie Filharmonie Brno doprovází na dnešním koncertě hosté, kterými jsou studenti Hudební fakulty JAMU **Jiří Grebík**, **Martin Vašulka** a **Marie Machulová**, členka Janáčkovy filharmonie Ostrava **Diana Kadysheva**, studentka Katedry strunných nástrojů HAMU **Tereza Voťánková** a pedagožka Konzervatoře Evangelické akademie a Konzervatoře Brno **Zuzana Krumlová**.

Zveme vás na

ČT **20.** a PÁ **21. 6. 2024**, 19:00, Janáčkovo divadlo
DVOŘÁK & SIBELIUS
ANTONÍN DVOŘÁK Houslový koncert a moll op. 53
JEAN SIBELIUS Symfonie č. 1 e moll op. 39

Alexander Sitkovetsky housle
Filharmonie Brno
dirigent **Michael Schönwandt**

Filharmonie Brno, příspěvková organizace

Komenského náměstí 534/8, 602 00 Brno, ☎ +420 539 092 801
www.filharmonie-brno.cz, www.salprobrno.cz

B | R | N | O | | jihomoravský kraj

Statutární město Brno finančně podporuje Filharmonii Brno. Vybrané koncerty se konají za finanční podpory Jihomoravského kraje a Ministerstva kultury ČR.

68.
koncertní
sezona
2023
2024

Mladá krev
aneb Hudba zblízka IV
Komorní cyklus členů
Orchestrální akademie
Filharmonie Brno a hostů
4. abonentní koncert
Besední dům
22|5|2024

Filharmonie
Brno Philharmonic

LUDWIG van BEETHOVEN

Duo Es dur WoO 32 „S obligátními brýlemi“ I 7'

Allegro

Tereza Votánková j. h. viola

Markéta Prudilová violoncello

CASEY CANGELOSI

The Big Audition pro párové činely a zvukový pás I 10'

Anežka Nováková činely

JOHANNES BRAHMS

Sonáta pro violoncello a klavír č. 1 e moll op. 38 I 25'

1. Allegro non troppo
2. Allegretto quasi Menuetto
3. Allegro

Markéta Prudilová violoncello

Zuzana Krumlová j. h. klavír

---

přestávka I 20'

JOHANNES BRAHMS

Klavírní kvintet f moll op. 34 I 41'

1. Allegro non troppo
2. Andante, un poco Adagio
3. Scherzo. Allegro – Trio
4. Finale. Poco sostenuto – Allegro non troppo

Jiří Grebík j. h. housle

Martin Vašulka j. h. housle

Ariana Suleiman Shakh viola

Diana Kadysheva j. h. violoncello

Marie Machulová j. h. klavír

Orchestrální akademie Filharmonie Brno (OAFB) je projekt, který umožňuje mladým talentovaným hudebníkům – studentům či čerstvým absolventům hudebních škol přijímaným na základě výběrového řízení – získat orchestrální praxi v profesionálním tělese. Filharmonie si touto cestou vychovává nové generace hráčů, kteří jednou mohou usednout do jejích řad. OAFB má za sebou devět sezon fungování a její plody jsou na první pohled zjevné: někteří její absolventi jsou členy našeho orchestru, jiní se do něj pravidelně vrací vypomáhat. Význam a cennost této zkušenosti pro umělecký růst mladých hudebníků i pro budoucnost orchestru jsou tak nezpochybnitelné.

Dvouleté působení v OAFB ovšem skýtá jejím členům nejen možnost orchestrální praxe, ale také příležitost prezentovat své schopnosti v komorní hudbě, a to v koncertní řadě nazvané Mladá krev aneb Hudba zblízka.

Duo Es dur WoO 32 pro violu a violoncello za života **Ludwiga van Beethovena** (1770–1827) nikdy nevyšlo tiskem. Dochovaly se z něj pouze autorovy skici z let 1796 nebo 1797, čítající dvě věty – *Allegro* a *Minuet* s triem –, k nimž se snad přidružuje něco málo přes dvacet taktů rozepsaného *Adagia*. Toto spojení ale není zcela samozřejmé. Zatímco *Allegro* se dočkalo publikace již roku 1912, zmíněný *Minuet* byl objeven až v roce 1948, kdy jej teprve badatelé k první větě přiřadili dle shody psacího materiálu, obsazení, tóniny a souladu stylových charakteristik. Z těchto důvodů se *Allegro* často hrává samostatně. Tato věta v sonátové formě s kratičkým provedením se vyznačuje živou kontrapunktickou souhrou nástrojů, přehazujících si mezi sebou hravě hudební myšlenky či dokončujících fráze jeden za druhého.

Na přízvisko „S obligátními brýlemi“ se váže hypotéza o vzniku a určení samotného díla, vycházející z Beethovenovy korespondence s Mikulášem Zmeškalem. Z jednoho ze svých nejbližších přátel, úředníka, ale zároveň skladatele i zdatného violoncellisty, si v ní tropí žerty pro jeho krátkozrakost. Protože i sám Beethoven musel brýle používat a hrál na violu, bylo nasnadě pojmout dílo jakožto duet určený ke společné hře těchto dvou blízkých druhů, třeba na jedné z nedělních sešlostí věnovaných komorní hudbě, které Zmeškal ve svém domě pravidelně pořádal.

Casey Cangelosi (*1982) v současnosti působí jako odborný asistent na Univerzitě Jamese Madisona. V roli perkusionisty vystupuje po celém světě, ať už jako interpret, či jako lektor. **The Big Audition** (2015) je žertovným konceptuálním kouskem v podobě konkurzu, v rámci něhož hlas porotkyně z předpřipravené nahrávky hráče všelijak instruuje a jeho počínání glosuje. Tato uštěpačná komentátorka představuje věčně nespokojeného vnitřního kritika perkusionisty samotného, přičemž se oním konkurzem stává třeba i rutinní cvičení, a to klidně s párovými činely. Těžiště kusu leží z pochopitelných důvodů v nahrávce. Pole působnosti interpreta, omezené předepsaným nástrojem, se však dílem performativního charakteru tohoto kusu rozšiřuje.

Sonáta pro violoncello a klavír č. 1 e moll op. 38 se četnými stylovými rysy vztahuje k ve své době archaickým vzorům. I rozvržení

jejích vět se přibližuje klasickému půdorysu sonátového cyklu, přičemž jí k tomu schází snad jen druhá pomalá věta – a takovou větu skladba původně vskutku zahrnovala. Práci na *Sonátě* zahájil **Johannes Brahms** (1833–1897) v červnu 1862 a zkomponoval takto tři věty, z nichž ale pouze dvěma krajním bylo dopřáno místo ve výsledné podobě díla. V takovéto sestavě jej věnoval učiteli zpěvu a amatérskému violoncellistovi Josefu Gänsbacherovi, s nímž rovněž skladbu poprvé provedl pro kruh přátel. Po odmlce, během níž se věnoval kompozicím jiným, se v létě roku 1865 k sonátě vrátil, aby ji doplnil o závěrečnou větu. Dříve než ji v následujícím roce publikovalo nakladatelství Simrock, byla druhá věta vyškrtuta.

Oběma nástrojům se zde dostalo rovnocenného postavení. Proplétají se společně kontrapunktickou sazbou, přičemž vytvářejí vzájemně se doplňující struktury, imitují se a předávají si melodický materiál. Úvodní *Allegro non Troppo* v sonátové formě zahajuje hlavní téma nejprve ve violoncellu a přechází dále do pravé ruky klavíru. Brzy po sekvencním úseku transponujícím motiv s opakovaným prostředním tónem začíná naznačeným kánonem oblast vedlejšího tématu. Přechod k durové tónině a konejšivému výrazu značí závěrečnou oblast uzavírající expozici. Navazuje provedení, které v jednotném gradačním oblouku se zřetelným vrcholem ústí za postupného útlumu do reprízy. *Allegretto quasi Menuetto* svou strukturou, protnutou vprostřed kontrastním triem, je typickou třetí větou (kterou bývala) v podobě stylizovaného trojdobého tance menuetu. Svým vyzněním se nejvíce blíží příznačným kvalitám hudby romantismu. Finální věta, též sonátová, se vyznačuje počátečním fugatem, vycházejícím nejspíše z tématu *Contrapunctu XIII* z Bachova *Umění fugy*. Se zmírněním rozjiřného proudu hlasů a modulací do paralelní tóniny G dur z e moll přichází vedlejší lyrické téma. Po provedení, zahájeném násobným opakováním stoupajících triolových běhů, zbývá pouze zrcadlová repríza, tedy ona dvě témata z expozice věty, nyní vystupující v opačném pořadí.

V podobné době začal Brahms pracovat na další kompozici, kterou dovršil v srpnu 1862. Jednalo se o smyčcový kvintet, který v následujících letech čekaly mnohé revize, přičemž tuto původní verzi autor v průběhu let zničil. Rukopis skladby zaslal svým přátelům Cláře Schumannové a Josephu Joachimovi, kteří se o dílu vyslovili velmi kladně, avšak nepovažovali aranžmá v některých aspektech za zcela přílehavé hudebnímu obsahu. Poté, co kvintet slyšel podruhé v květnu 1863, uznal tyto výtky jako oprávněné a jal se revidovat obsazení. Takto vznikla sonáta pro dva klavíry, již 17. dubna 1864 provedl v rámci koncertu s Carlem Tausigem. Neměla zde příliší úspěch a brzy se opět ozval kritický hlas Schumannové, která se spolu s Hermannem Levim snažila skladatele přesvědčit, aby kompozici zinstrumentoval, poněvadž se ve zvuku klavírů ztrácí mnohé nuance. To se jim podařilo a Brahms se dal do práce v srpnu 1864, aby na konci října spatřilo svět finální aranžmá, spojující dva předchozí nápady, které se tak vzájemně vyrovnávaly svými přednostmi i nedostatky. Na konci tohoto procesu stál **Klavírní kvintet f moll** op. 34, který po zvažování dalších návrhů ze strany přátel poslal v červenci 1865 nakladateli.